

Robert Vannoy , Manabii Wakuu, Hotuba ya 4

Kuchunguza Isaya 2:1-4:6

Mapitio

Tumekuwa tukiangalia sehemu ya mwanzo ya Isaya; na sehemu ya kwanza ya 1-6 inagawanyika, kama nilivyosema, katika sehemu tatu kuanzia na kauli za hukumu na kuishia na kauli za baraka. Tuliangalia saa iliyopita saa 1:1 hadi 2:5 tukizingatia hasa 2:1-4, ambayo ni kifungu kinachojulikana cha baraka katika Isaya. Ni kauli ya baraka za baadaye wakati panga zitafuliwa kuwa majembe, na neno la Bwana litatoka Sayuni. Tulijadili mbinu mbalimbali za tafsiri ya hilo. Ninachotaka kufanya asubuhi ya leo mwanzoni ni kuendelea na sehemu inayofuata, ambayo ni 2:6 hadi 4:6. Tena ili kutoa maoni machache mafupi kuhusu sehemu kuhusu hukumu, lakini endelea kwa sehemu kubwa na uzingatia 4:2-6, ambayo inakuja mwishoni mwa sehemu hiyo.

Isaya 2:5 Kwa hivyo turudi kwenye maandishi. Baada ya 2:5, ambayo ilikuwa ni himizo, mwishoni mwa sehemu hiyo ya baraka ambayo tuliangalia saa ya mwisho. Tuna sehemu mpya inayoanza. Tazama, 2:5 inasema, “Njooi, enyi nyumba ya Yakobo, twende katika nuru ya Bwana.” Ni Bwana atakayetimiza mambo ya ajabu yaliyotajwa katika 2:1-4. Baada ya 2:5 basi, himizo hilo, Isaya anarudi kwenye dhambi ya watu wa siku zake. Kwa hivyo kuna sehemu halisi ya mgawanyiko kati ya dhidi ya 5 na 6 ya sura ya 2. Nadhani kweli kwamba kuna mgawanyiko bora wa sura hapo kuliko mgawanyiko wa mistari tu kwa sababu una mabadiliko makubwa katika mawazo yanayoishia katika 2:5, na katika 2:6 kifungu kirefu cha laana na hukumu kinaanza.

Isaya 2:8 Laana na Hukumu ya Ulimwengu Mstari wa 8: “Nchi yao imejaa sanamu; wanainama kwa kazi ya mikono yao.” Unapofika kwenye mstari wa 10, kuanzia 10 hadi 21, umeonyesha wakati wa hukumu. Unaposoma hadi 10 hadi 21 inaonekana kama ni wakati wa hukumu ya ulimwengu. Ni wa ulimwengu wote; si tu mgogoro wa haraka wa hukumu, bali hukumu ya ulimwengu. Na nadhani Isaya anachofanya hapa ni kuanzisha

mada utakayopata baadaye katika kitabu chake. Kumbuka Isaya sura ya 24 hadi 27 ni sehemu ambayo mara nyingi huitwa "Ufunuo Mdogo wa Isaya." Na umeelezea katika sura ya 24-27 hukumu hii ya ulimwengu ujao kwa undani zaidi kuliko ulivyofanya hapa. Lakini hapa inaonekana kama hilo linatarajiwa. Linafanyiwa kazi zaidi baadaye katika kitabu.

Mstari wa 10 unianza, "Ingieni kwenye miamba, jificheni ardhini, msijifiche kwa hofu ya Bwana na fahari ya enzi yake." Angalia mstari wa 12: "Bwana Mwenyezi ana siku iliyoandaliwa kwa ajili ya wote wenye kiburi na majivuno, kwa ajili ya wote walioinuliwa, nao watanyenyekezwa." Mstari wa 17: "Kiburi cha mwanadamu kitashushwa, na kiburi cha wanadamu kitashushwa; Bwana peke yake atatukuzwa siku hiyo; sanamu zitatoweka kabisa. Watu watakimbia mapangoni mwa mwamba, na mashimo ya ardhi, kwa sababu ya hofu ya Bwana na fahari ya enzi yake, atakapoinuka ili kuitikisa dunia." Kifungu hicho hicho kiko mwishoni mwa 21: "Hofu ya Bwana na fahari ya enzi yake, atakapoinuka ili kuitikisa dunia." Kwa hivyo kuanzia 2:10 hadi 21 inaonekana kama una picha ya hukumu hii ijayo ya wigo wa ulimwengu wote. Mada hiyo imeendelezwa zaidi katika sura za 24-27.

Isaya 2:22-3:15 Hali ya Haraka: Mwenendo wa Viongozi Wasiowajibika Lakini unapofikia mstari wa 22, inaonekana kwamba Isaya amerudi zaidi kwenye hali ya karibu. Kuanzia 2:22, hadi 3:15, katika hali ya karibu, lengo kwa sehemu kubwa ni juu ya mwenendo wa viongozi wasiowajibika. Ndiyo, mwenendo wa viongozi wasiowajibika. Kwa sababu hiyo Israeli itahukumiwa na hukumu hiyo bila shaka itatimizwa pamoja na utumwa wa Babeli. Kwa hivyo hiyo si hukumu hii ya mbali ya wakati ujao, ya ulimwengu wote bali ni hukumu ya haraka zaidi, ya ndani zaidi. Tena, sitachukua muda kufanyia kazi mstari huu kwa mstari, lakini mstari wa 22 unianza na kauli "Acheni kumtumaini mwanadamu, ambaye ana pumzi puani mwake. Yeye ni wa nini?"

Sura ya 3 , mstari wa 2, inasema, "...shujaa na shujaa, mwamuzi na nabii, mtabiri na mzee, jemadari wa hamsini, mtu mwenye cheo, mshauri, fundi stadi na mchawi mwerevu. Nitawafanya wavulana kuwa maafisa wao; watoto watawatawala. Watu

watadhulumiana—mtu dhidi ya mtu mwingine, jirani dhidi ya jirani.” Nenda chini hadi mstari wa 12 katika sura ya 3 : “Vijana wanawadhulumu watu wangu, wanawake wanawatawala. Enyi watu wangu, viongozi wenu wanawapotosha; wanawapotosha kutoka kwenye njia. Bwana anasimama mahakamani”—mstari wa 14—“dhidi ya wazee na viongozi wa watu wake: ‘Ninyi mmeharibu shamba langu la mizabibu; nyara kutoka kwa maskini zimo nyumbani mwenu. Mnamaanisha nini kuwaponda watu wangu na kusaga nyuso za maskini?’ asema Bwana, Bwana Mwenyezi.” Lengo la jumla la hukumu linaonekana kuwa dhidi ya viongozi wasiostahili waliopo nchini.

Isaya 3:16-4:1 Anawalaani Binti za Sayuni Kuanzia mstari wa 16 wa sura ya 3 hadi 4:1 ni mgawanyiko wa sura usio wa kufurahisha hapo mwishoni mwa 3. Mgawanyiko halisi ni baada ya 4:1 si 3:26. Lakini kuanzia 3:16 hadi 4:1 Isaya anawalaani binti za Sayuni, wanawake wa Yerusalemu, waliopo: kiburi, majivuno, ubinafsi, maadili yasiyofaa. Tuliangalia kifungu hicho robo iliyopita. Ni maelezo ya kawaida ya wanawake hawa. “Bwana asema, ‘Wanawake wa Sayuni wana kiburi, wanatembea kwa shingo zilizonyooshwa, wakichezacheza kwa macho yao, wakijikwaa kwa hatua za kunyoa, na mapambo yakipiga vifundo vya miguu yao. Kwa hiyo Bwana ataleta vidonda kwenye vichwa vya wanawake wa Sayuni; Bwana atavifanya vichwa vyao kuwa vipara.’” Kuna tofauti kati ya utajiri na uzuri na hukumu ijayo. "Katika siku hiyo Bwana atawanyang'anya mapambo yao: bangili, vitambaa vya kichwani, mikufu ya mwezi mpevu, hereni, bangili, pazia, kofia za kichwani, minyororo ya vifundo vya miguu, na mikanda, chupa za manukato na hirizi, pete za muhuri, pete za puani, mavazi mazuri, koti, na majoho, mikoba, na vioo, na mavazi ya kitani, na taji, na shali. Badala ya harufu nzuri kutakuwa na uvundo; badala ya mshipi, kamba; badala ya nywele zilizopambwa vizuri, upara; badala ya mavazi mazuri, gunia; badala ya uzuri, chapa ya moto. Wanaume wako wataanguka kwa upanga, mashujaa wako vitani. Malango ya Sayuni yataomboleza na kuomboleza; yeye atabaki maskini chini." Na unaona mwisho wa 4:1, "Katika siku hiyo wanawake saba watamshika mwanamume mmoja na kusema, 'Tutakula chakula chetu na kujipatia nguo zetu; ila tu tuitwe kwa jina lako. Utuondolee aibu yetu! '" Kwa

hivyo sehemu halisi ya kuvunja ni baada ya 4:1. Lengo hapa ni hukumu kwa wanawake hawa wa Yerusalemu. Hiyo ndiyo sehemu hii ya pili, unaona, ya hukumu. Inaanzia 2:6 hadi 4:1.

Isaya 4:2-6 Baraka za Baadaye Kisha tuna kifungu hiki cha pili kifupi cha baraka za baadaye kuanzia 4:2, na hapo ndipo ninapotaka kutumia muda wetu. Sehemu ya kwanza ya kipindi chetu cha leo iko kwenye 4:2-6: “Katika siku hiyo Chipukizi la Bwana litakuwa zuri na lenye utukufu, na matunda ya nchi yatakuwa fahari na utukufu wa waliosalia katika Israeli. Wale waliosalia katika Sayuni, waliosalia Yerusalemu, wataitwa watakatifu, wote walioandikwa miongoni mwa walio hai katika Yerusalemu. Bwana atausha uchafu wa wanawake wa Sayuni; atasafisha madoa ya damu kutoka Yerusalemu kwa roho ya hukumu na roho ya moto. Ndipo Bwana ataumba juu ya mlima Sayuni wote na juu yao wakusanyikao humo wingu la moshi mchana na juu yao wakusanyikao humo, na mwanga wa moto unaowaka usiku; juu ya utukufu wote patakuwa na dari. Itakuwa kimbilio na kivuli kutokana na joto la mchana, na kimbilio na mahali pa kujificha kutokana na dhoruba na mvua.” Wakati wa baraka kwa siku zijazo, kweli!

"Siku Hiyo" Angalia inaanza na kifungu cha maneno, "Siku hiyo." Ni kwa manufaa yetu kujaribu kubaini maana ya "siku hiyo". Katika muktadha huu, unapata usemi ule ule katika 3:18, katika 4:1 na kisha katika 4:2. Ukirudi kwenye 3:18 tunasoma, "Siku hiyo Bwana atawanyang'anya mapambo yao." Siku hiyo inaonekana wazi kabisa kwamba siku ya hukumu inakuja juu ya wanawake wa Sayuni. Katika 4:1, "Siku hiyo wanawake saba watamshika mwanamume mmoja" pia inarejelea siku ya hukumu. Kisha katika 4:2: "Siku hiyo Tawi la Bwana litakuwa zuri na la utukufu." Inaonekana hapa kwamba marejeleo haya yote matatu hayarejelei siku hiyo hiyo. 3:18 na 4:1 yanarejelea uharibifu na adhabu ambayo inaonekana kama ni kitu kitakachokuja katika siku zijazo zilizo karibu. Ilhali 4:2 na kinachofuata kinaonekana kumaanisha wakati ujao wa mbali zaidi—wakati wa baraka.

Wakati mwingine wakalimani hujaribu kutafsiri kifungu cha maneno, “Siku hiyo,” kama kinavyorejelea siku fulani na hata kuifanya iwe sawa na “siku ya Bwana.” Mara

nyingi “siku ya Bwana” huonekana kama kielelezo cha mwisho wa dunia. Lakini ukiangalia matumizi yake utagundua kuwa si kielelezo cha mwisho wa dunia kila wakati. Kinatumika kwa vita vya Karkemishi katika siku za Yeremia. Kinatumika katika Isaya 13:9: “Siku ya Bwana inakuja—siku kali yenye ghadhabu na hasira kali.” Muktadha hapo ni hukumu juu ya mji wa Babeli. Wamedi watashinda Babeli. Katika 13:17 inasema “Nitawachochea Wamedi dhidi yao, ambao hawajali fedha wala hawafurahii dhahabu,” na kadhalika. Babeli itakuwa kama Mungu alivyoiangamiza Sodoma na Gomora. Kwa hivyo inaonekana wazi kwamba siku ya Bwana si kielelezo cha mwisho wa dunia kila wakati, wala “siku hiyo” si kielelezo cha mwisho wa dunia kila wakati. Lazima uwe mwangalifu unapochukua kifungu cha maneno kama “siku hiyo” na kukifanya kuwa neno la kiufundi. Lazima uangalie maneno na jinsi yanavyotumika.

Katika hali hii, katika Isaya 4:2, nadhani inamaanisha tu katika siku nitakayozungumzia. “Katika siku hiyo Chipukizi la Bwana litakuwa zuri na lenye utukufu.” Katika siku nitakayozungumzia, mambo haya yatatokea. Sasa, swali linakuwa: ni wakati gani maalum wa baraka unaotajwa hapa? Unabii huu unatimia lini?

Kutofautisha Isaya 2:1-4 na Mika 4:2-6 Acha nitoe, kabla ya kuangalia hili kwa undani zaidi, maoni ya jumla. Ninafanya hivi kuhusiana na kifungu kilichotangulia. Hiki ni kifungu ambacho wakalimani hutofautiana sana. Lakini inaonekana kwangu kwamba katika sura ya 4 kuna aina tofauti ya hali iliyoelezwa kuliko ilivyo katika sura ya 2. Hiyo ni, katika sehemu hii fupi ya baraka katika 2:1-4. Ukisoma 4:2-6, kuna aina tofauti ya hali. Sauti ni tofauti; roho ni tofauti. 2:2-4 na muktadha mpana zaidi unafanana na Mika: kila mtu ameketi chini ya mzabibu wake na chini ya mtini wake na hakuna cha kuwatisha. Wote wanatoka Sayuni; panga zimefuliwa kuwa majembe; hawataki vita tena. Hakuna cha kuwatisha. Mungu ameweka wakati wa amani na usalama wa nje ambapo hatari huondolewa. Hiyo inaonekana kuwa hali katika sura ya 2. Hatari imetoweka.

Katika sura ya 4, sauti ya jumla inaonekana kwangu kuwa tofauti kabisa. Tazama mistari ya 5 na 6: “Kisha Bwana ataumba juu ya Mlima Sayuni wote na juu ya hao wakusanyikao humo wingu la moshi mchana, mwanga wa moto unaowaka usiku; juu ya

utukufu wote patakuwa na dari. Itakuwa kimbilio na kivuli kutokana na joto la mchana, kimbilio na mahali pa kujificha kutokana na dhoruba na mvua.” Bila shaka, una mfano hapo, lakini inaonekana kwangu kwamba katika mistari ya 5 na 6 ya sura ya 4 una maelezo ya wakati ambapo bado kuna haja ya ulinzi. Bado kuna kile kinachoweza kutishia; bado kuna hatari hiyo. Unahitaji mahali pa kujificha kutokana na dhoruba na mvua. Ni wazi, bado kuna kile kinachoweza kudhuru au kuumiza, lakini Mungu anatoa ulinzi kutokana nacho. Lugha, bila shaka, katika mistari ya 5 na 6 inatukumbusha Israeli jangwani wakati Mungu alipowapa watu mwongozo kwa wingu na moto uliowaongoza kupitia jangwani. Kuzunguka huko jangwani kulikuwa wakati wa ugumu na hatari. Inaonekana kwamba katika mistari wa 5 na 6 una picha ya safari ya msafiri ambapo Bwana anawalinda watu wake kutokana na madhara yanayowahusu. Kwa hivyo inaonekana kwangu kwamba katika sura ya 4 una wakati tofauti kabisa na amani na usalama wa milenia wa sura ya 2. Sura ya 4 inazungumzia wakati ambapo Mungu anawabariki na kuwalinda watu wake, akiwaongoza katikati ya shida. Sasa, ikiwa hii si milenia, basi inaonekana kwangu kwamba jambo fulani linahitaji kuzingatiwa angalau ni jinsi tunavyoelewa "Yerusalemu" na "Sayuni" hapa, ambayo ni maneno yaliyotumika hapo awali. Mistari wa 3, unasema, "Wale waliosalia Sayuni, waliobaki Yerusalemu, wataitwa watakatifu, wale wote walioandikwa miongoni mwa walio hai Yerusalemu." Inaonekana kwangu kwamba labda tunapaswa kuelewa Yerusalemu na Sayuni kama maneno ya mfano kwa watu wa kweli wa Mungu wakati wowote. Tutarudi kwenye hilo na kuliangalia kwa undani zaidi, lakini ninatupa tu hilo kama pendekezo kwamba ulichonacho hapa ni picha ya jinsi Mungu anavyowaongoza watu wake wa kweli katika vipindi vyote vya historia.

Isaya 4:2 Tawi la Bwana Lakini kabla ya kujadili hilo zaidi kidogo, hebu turudi nyuma na tuangalie mistari wa kwanza wa sehemu hiyo. Baada ya usemi "katika siku hiyo," ambayo ninakaribia kuizungumzia, unasoma "Tawi la Bwana litakuwa zuri na lenye utukufu, na matunda ya nchi yatakuwa fahari na utukufu wa walionusurika katika Israeli." Swali ni, "Tawi la Bwana ni nini?" "Tawi la Bwana litakuwa zuri na lenye

utukufu," na bila shaka hilo linaibua swali la haraka, matunda ya nchi ni yapi? "Tawi la Bwana litakuwa zuri na lenye utukufu," na sambamba na hilo ni, "matunda ya nchi yatakuwa fahari na utukufu kwa walionusurika katika Israeli." Sasa kifungu hicho na kinachofanana nacho, "Tawi la Bwana" na "matunda ya nchi," vimetafsiriwa kwa njia tatu tofauti. Kwanza, vifungu vyote viwili vinaweza kueleweka kwa maana halisi.

Tumerudi kwenye swali hili la mistari halisi ya mfano. Ikiwa inachukuliwa kihalisi, basi inasema bustani za matunda na bustani za mboga zitakuwa nzuri na zenye utukufu kwa wale walio salama katika Israeli. Matawi, bustani za matunda, matunda ya ardhi, bustani za mboga, na mazao yanazungumziwa. "Tawi la Bwana litakuwa zuri na lenye utukufu, matunda ya nchi yatakuwa fahari na utukufu wa walionusurika katika Israeli." Kwa hivyo bustani za matunda na bustani za mboga zitakuwa nzuri na zenye utukufu kwa wale walio salama katika Israeli. Tazama mkusanyiko wako wa marejeo, ukurasa wa 10, juu ya ukurasa, kutoka kwa J. Barton Payne, aya ya kwanza. Katika Isaya 4:2—na sehemu zingine mbalimbali—katika Isaya 4:2 Isaya alitabiri, "siku hiyo" – katika Ufalme wa Kimasihi ujao – "Tawi la Bwana litakuwa zuri na lenye utukufu. Matunda ya nchi yatakuwa bora sana." Tawi katika hatua hii halionekani kuwa Masihi, kama ilivyo katika 11:1. (Tazama nambari 39 hapa chini.) "Lakini ulinganifu katika mstari wa pili unapendelea ongezeko halisi la kilimo." Kwa hivyo Payne ni mtu anayechukua hili kama halisi kabisa, akizungumzia ongezeko la kilimo. Hiyo ni njia moja ya kulitafsiri.

Njia ya pili ya kutafsiri kifungu hiki ni kwamba kifungu cha kwanza kinaweza kuchukuliwa kama marejeleo ya mfano kwa Kristo. "Tawi la Bwana litakuwa zuri na lenye utukufu." Na msembo wa pili, "matunda ya ardhi," katika maana yake halisi unamaanisha kilimo. Hapa wamegawanywa katika sehemu mbili. Mbinu hii inasema "Tawi la Bwana" ni marejeleo ya mfano wa Kimasihi, lakini msembo wa pili kuhusu "matunda" unachukuliwa halisi kama unarejelea tija ya kilimo. Mbinu ya tatu ni kuchukua msembo yote miwili kama marejeleo ya mfano kwa Kristo. "Tawi la Bwana," "matunda ya ardhi" yote ni marejeleo ya mfano kwa Kristo.

Sasa, baadhi ya maoni kuhusu mapendekezo haya mawili ya mwisho unapoondoka kwenye neno halisi : Inaonekana kwangu kwamba muktadha hufanya iwe

vigumu kwamba marejeleo ni kilimo tu. Unaposoma kifungu kilichobaki, baraka zinazoelezwa hazisisitizi vitu vya kimwili, ustawi wa kimwili; zinasisitiza mambo ya kiroho. Zinasisitiza ulinzi wa Mungu dhidi ya hatari na uovu. Na zaidi ya hayo ni ukweli kwamba msemu, "Tawi la Bwana," hutokea kwingineko katika muktadha ambapo ni wazi kabisa kwamba msemu huo unamrejelea Masihi.

Sasa inavutia ukiangalia konkodansi utagundua kuwa kuna maneno 18 ya Kiebrania ambayo yametafsiriwa na neno la Kiingereza "tawi" katika Toleo la King James. Kwa maneno mengine, unaposoma "tawi" kwa Kiingereza, huwa husomi neno moja la Kiebrania kila wakati. Nyuma ya neno la Kiingereza *tawi* unaweza kupata maneno 18 tofauti ya Kiebrania. Linalotumika hapa ni *samak*. Nadhani tunapaswa kutambua kwamba sio lile linalotumika katika Isaya 11:1; Isaya 11:1 ni *netzer*.

Tazama, Isaya 11:1 ni kifungu kinachojulikana sana. Unasoma hapo, "Chipukizi litatoka katika kisiki cha Yese; kutoka mizizi yake Tawi litazaa matunda. Roho wa Bwana atakaa juu yake—." Katika Isaya 11:1 unazungumzia waziwazi kuhusu mtu ambaye Roho wa Bwana ataketi juu yake, na mtu huyo anaitwa "Tawi litakalotoka katika kisiki cha Yese."

Unapoendelea kupitia Isaya 11, huyu ndiye atakayeanzisha ufalme wake wa ulimwengu wote. Ni wazi kwamba ni wa kimasihhi. Lakini "*tawi*" ni neno tofauti la Kiebrania. Lakini neno linalotumika katika Isaya 4:2 ni *samak*, ambalo linatumika katika vifungu vingine kadhaa ambavyo pia ni wazi kwamba ni vya kimasihhi. Kwa mfano, Yeremia 23:5 inasomeka: "Siku zinakuja, asema Bwana, nitakapomchipushia Daudi Chipukizi la haki"; tena, ni wazi kwamba ni la kimasihhi. Kifungu kinachofuata ni: "Mfalme atakayetawala kwa busara na kutenda haki na haki katika nchi. Katika siku zake Yuda ataokolewa na Israeli watakaa salama; Hili ndilo jina atakaloitwa." Sio tu mfalme wa ukoo wa Daudi, bali jina lake ni "Bwana Haki Yetu." Kwa hivyo unalipata katika Yeremia 23:5, unalipata katika Yeremia 33:15, unalipata katika Zekaria 3:8 na 6:12. Kwa hivyo, katika sehemu hizo neno hilo hutumika kuelezea mtu ambaye ni mfalme aliyetumwa na Mungu wa ukoo wa Daudi. Unapolinganisha Maandiko basi - ambayo ndiyo kanuni ya kwanza ya tafsiri ya kibiblia - unalinganisha Maandiko na Maandiko ili

kuona ni nuru gani vifungu vingine vinaweza kutoa kwenye kifungu unachofanyia kazi; na unapolinganisha Maandiko, nadhani vifungu hivi havionyeshi tu kwamba inawezekana kutafsiri kifungu hiki kwa maana ya Kimasihi, lakini labda ni kesi kwamba Yeremia na Zekaria wanarudia matumizi yake kutoka kwa Isaya. Tazama Yeremia na Zekaria wakija baada ya Isaya, na inawezekana sana kwamba Yeremia na Zekaria wanatumia neno ambalo walikuwa wanalijua tayari limetumika kwa maana ya Kimasihi na wanarudia. Kwa hivyo inaonekana kwangu kwamba kuna mengi ya kusema katika muktadha wa kuelewa "Tawi la Bwana litakuwa zuri na tukufu," kama marejeleo ya Kimasihi.

Sasa, kama nilivyosema, wengine watasema kifungu cha kwanza ni cha Kimasihi kwa sababu una ulinganifu huo na Tawi, lakini kifungu cha pili ni cha kilimo kwa sababu huna ulinganifu na "matunda ya nchi" katika muktadha mingine ya Kimasihi. Inaonekana kwangu kwamba hiyo inavunja ulinganifu. Ulinganifu ni sifa kubwa katika Kiebrania. Inaonekana kwangu kwamba njia yoyote unayotumia na hili, ni bora kudumisha ulinganifu. Ama unazungumzia kilimo au unazungumzia ujio wa Masihi. Kwa hivyo inaonekana kwangu kwamba tafsiri ya tatu ni bora zaidi - kuchukua sehemu zote mbili za mstari kama za mfano kwa Kristo.

Baadhi wameenda mbali zaidi ya hapo na kuona uwakilishi katika lugha hapa wa vipengele vya kimungu na kibinadamu vya mtu. "Tawi la Bwana" linasisitiza asili ya kimungu ya Kristo, huku "tunda la ardhi," likidokeza asili ya kibinadamu ya Kristo. Hapa una hesabu ya taarifa ya asili ya kimungu na kibinadamu ya kumtambua Masihi kama mtu wa pili wa utatu. Yeye ni mbegu ya mwanamke: yeye ni mwanadamu, tunda la dunia, lakini wakati huo huo yeye ni Tawi la Bwana, mungu - mtu wa pili wa Utatu.

Sasa nadhani ni wazi kwamba dhana ya asili mbili za utu wa Kristo inafundishwa waziwazi katika Agano Jipya. Ikiwa unaweza kupata hilo hapa au la, nadhani ni swali zaidi. Nadhani hakika tunaweza kuhoji kama Isaya alielewa ufunuo wa baadaye wa kibiblia kuhusu asili ya utu wa Kristo kama ilivyoendelezwa katika Agano Jipya. Lakini bado inawezekana kwamba aliongozwa na Roho Mtakatifu kutumia maneno ambayo yangelingana na ukweli huo wakati ufunuo kamili ulipotolewa bila yeye mwenyewe

kuuelewa kikamilifu.

Maoni yangu ni kwamba angeweza kwa sababu mwandishi mkuu wa Maandiko ni Roho Mtakatifu. Inaonekana inawezekana kabisa kwamba manabii wangeweza kusema vizuri zaidi kuliko walivyojua. Hilo ni suala na mjadala wa hemeneutiki. Kuna baadhi ya watu ambao wangesema maana pekee halali ya maandishi yoyote ya Maandiko ni maana ambayo mwandishi mwenyewe alielewa kikamilifu alipoisema. Nadhani hiyo ni finyu sana. Walter Kaiser ndiye anayeipinga. Nadhani kusudi lake ni kujaribu kulinda dhidi ya Maandiko kwenda katika mwelekeo ambapo maana inakuwa isiyojulikana. Binafsi, nadhani hiyo ni finyu sana kusema kwamba nabii hangeweza kusema vizuri kuliko alivyojua kwa sababu ya kazi ya Roho Mtakatifu.

Naam, huo ni mstari wa 2: “Katika siku hiyo Chipukizi la Bwana litakuwa zuri na lenye utukufu, na matunda ya nchi yatakuwa fahari na utukufu kwa walionusurika wa Israeli.” Nilitaja hapo awali kwamba Chipukizi la Bwana ni la mfano; hilo ni kuchukua tu vyombo vya kilimo na kuvitumia kama marejeo kwa njia ya mfano kwa ajili ya kuja kwa Kristo.

Lakini kwa nini uchague “Tawi”? Kwa nini neno hilo lilitumika? Ni wazi katika baadhi ya vifungu kwamba ni la Kimasihi. Ikiwa “Tawi la Bwana” ni mfano, kwa nini isiwe “tunda la nchi” kwa sababu ya ulinganifu? Ili kuvunja ulinganifu inaonekana kwangu kwamba unapingana na Kiebrania. Ikiwa ni kilimo tu, haionekani kuendana na muktadha. Ikiwa “Tawi” ni mfano wa Kristo, basi chukua zote mbili kama mfano wa Kristo. Hatua inayofuata zaidi ya hapo ni kusema kwamba inaonyesha asili ya kimungu na ya kibinadamu ya Kristo; ningekuwa na uhakika mdogo kuhusu hilo - inawezekana, lakini hiyo inaweza kuwa inaisukuma mbali sana.

Ningesema kwamba unagusa jambo ambalo hakika ni suala halali. Kwa eskatolojia, ningesema lazima utofautishe. Baadhi ya mambo ni wazi zaidi kuliko mengine. Sidhani kama kuna swali lolote kwamba kuhama kutoka kwa jumla na wazi kurudi kwenye mahususi zaidi—sidhani kama kuna swali lolote ambalo Maandiko yanafundisha kwamba kutakuwa na Ujio wa Pili wa Kristo, na kuunganishwa na Ujio wa Pili wa Kristo kutakuwa na hukumu. Katika mpangilio huo mpana una mafundisho wazi

ya Maandiko. Unapoanza kuingia katika maelezo zaidi ya kile kitakachozunguka Ujio huo wa Pili wa Kristo na mfuatano wa matukio utakaokuwa, na kama kutakuwa na Milenia au la, kama Kristo atarudi kabla, katikati ya, au baada ya dhiki—maswali ya aina zote hizo, una mambo ambayo yako wazi kujadiliwa. Nadhani kwa Milenia una suala ambalo liko wazi zaidi kuliko kipindi cha dhiki ya miaka saba. Kifungu hiki labda hakieleweki vizuri kama wengi kwa sababu wafasiri wake hawakubaliani kama kinazungumzia eskatolojia au kama kinazungumzia wakati uliopo. Nina mwelekeo zaidi wa kufikiria, kwa sababu kinaonekana kutofautiana na kile tulichokianguka katika sura ya 2, kwamba kinazungumzia wakati uliopo kwa njia ya mfano, na kwamba kuna takwimu nyingi katika kifungu hiki.

Unapoingia katika lugha ya mfano, unaingia katika eneo ambalo nadhani mkalimani analazimika kutoa hukumu kwa msingi wa muktadha. Ushahidi lazima upimwe ili kwenda upande mmoja au mwingine, na kutakuwa na tofauti ya maoni. Kuna mambo ambayo ni ya kimwili zaidi: "miti hupiga makofi." Wengi wanakubali kuwa ni ya mfano - hakuna atakayebishana na hilo. Lakini tena kuna aina ya mwendelezo pale ambapo unahama kutoka kwa kile ambacho ni cha mfano wazi hadi kile ambacho si cha mfano wazi. Baadhi ya matukio yanaweza kuwa ya mfano na huenda yasiwe hivyo. Mengine ni ya kweli. Hapa tuko mahali fulani katikati. Lazima tufanye uamuzi juu yake, na mtu mmoja atasema ni halisi na kisha mtu mwingine atasema, "Hapana, nadhani ni ya mfano." Labda hakuna yeyote kati yao anayepaswa kuwa mkaidi. Isaya amejaa aina hizi za matatizo ya tafsiri: mfano, halisi, je, anazungumzia wakati wa sasa, je, anazungumzia Milenia? Vifungu ni vigumu kuvihukumu.

Yerusalemu/Sayuni = Watu wa Kweli wa Mungu Hebu tuendeleo kidogo na hili.
 Nilipendekeza kwamba inaonekana lengo kuu la kifungu ni kwamba Mungu atawalinda watu wake katika safari yao ya hija. Nilipendekeza hapo awali kwamba hilo lingemaanisha kwamba "Yerusalemu" na "Sayuni" vinapaswa kueleweka kama takwimu za watu wa kweli wa Mungu, kwa sababu unaona unapoendelea kwenye mstari wa 3, "Wale waliosalia Sayuni, waliobaki Yerusalemu, wataitwa watakatifu, wote

walioandikwa miongoni mwa walio hai Yerusalemu." Wengine wanaweza kusema, "Sasa, subiri kidogo: kuna msingi gani wa kuhitimisha kwamba "Sayuni" na "Yerusalemu" zinaweza kuwa na maana ya mfano, au ya mfano, si tu kwa wakazi halisi wa jiji hilo bali kwa watu wa Mungu kwa ujumla? Kanuni hiyo ni ile ambayo mara nyingi hutumiwa na wafasiri wa milenia wanaozungumzia "Yerusalemu" au "Sayuni" au "Israeli" kama ilivyotimizwa katika kanisa. "Israeli" inakuwa ishara ya kanisa, "Yerusalemu" na "Sayuni" inakuwa ishara, au mfano, wa kanisa. Nadhani kesi inaweza kufanywa kwamba umuhimu wa mfano unaweza kupatikana kwa "Yerusalemu" tayari katika Agano la Kale, bila kuingia katika suala hilo la uhusiano kati ya agano, kati ya Israeli na kanisa.

Zaburi 87:4-6 kuhusu Watu wa Kweli wa Mungu Tayari katika Agano la Kale unaweza kupata vifungu ambavyo "Sayuni" au "Yerusalemu" huchukua umuhimu wa mfano, au wa mfano. Nadhani cha kuvutia zaidi katika suala hilo ni Zaburi 87:4-6. Zaburi 87 ni Zaburi fupi, hebu tuiangalie. Inasomeka: "Yeye ameweka msingi wake juu ya mlima mtakatifu; Bwana anapenda malango ya Sayuni kuliko makao yote ya Yakobo." Angalia mstari wa 3; labda umesikia mstari huu mahali fulani, "Mambo matukufu yanasemwa juu yako, Ee mji wa Mungu." "Mambo matukufu yanasemwa juu yako, Ee mji wa Mungu. Nitaandika Rahabu na Babeli miongoni mwa wale wanaonitambua—Ufilisti pia, na Tiro, pamoja na Kushi—na nitasema," – hawa watu wa kigeni – "Huyu alizaliwa Sayuni." Hakika, kuhusu Sayuni itasemwa, 'Huyu na yule walizaliwa ndani yake, na Aliye Juu Zaidi ataimarisha.' Bwana ataandika katika orodha ya watu: 'Huyu alizaliwa Sayuni.' Wanapoimba wataimba, 'Chemchemi zangu zote ziko ndani yako.'"

J. Barton Payne anatoa maoni kuhusu hilo: "Kuzaliwa Sayuni hakumaanishi zaidi wala kidogo kuliko kushiriki katika wokovu wa wale wanaomjua Mungu." Zaburi 87:4 na 5, "huyu alizaliwa ndani yake," "watu hawa wageni." Anazungumzia hilo kama linavyorejelea kupitishwa kwa Yahweh kimaadili na kidini. Mtu ambaye jina lake limerekodiwa kwa ajili ya uhai Yerusalemu. Rudi kwenye Isaya 4:3: "Wale wote waliosalia Sayuni waliobaki Yerusalemu, wataitwa watakatifu; wote walioandikwa

miongoni mwa walio hai Yerusalemu; mtu ambaye jina lake limerekodiwa kwa ajili ya uhai Yerusalemu” (Isaya 4:3). Bwana anawaandikisha watu – akichukua kifungu kutoka Zaburi 87:6: “Bwana ataandika katika orodha ya watu.” Kwa hivyo ni haki kusema kwamba yeye ni raia wa Sayuni kiroho. Ukurasa wa 10 wa manukuu yako, aya ya tatu, chini ya makala ya Payne kuhusu Yerusalemu katika *Zondervan Pictorial Encyclopedia of the Bible* , “Ikiwa msemu ‘kuzaliwa Sayuni’ unawakilisha wokovu wa wale wanaomjua Mungu, ni muhimu kwamba Mtunga Zaburi pia anaorodhesha Rahabu kwa ajili ya Misri, Babeli, Ufilisti, Tiro , na Ethiopia kama ‘miongoni mwao wananitambua.’ Na baada ya kuelezea uhakika wa wale waliozaliwa Yerusalemu, anaongeza, ‘Bwana ataandika katika rejista za watu, “huyu alizaliwa huko”” (Zaburi 87:6). Kama Craigie anavyofupisha, mataifa mengine yameandikishwa na Israeli kama watu wa Yahweh. Kutoka hapa kuna matumizi ya Agano Jipya pamoja na marejeleo yake kwa kanisa la wapiganaji na kutajwa kwa Agano Jipya kwamba Yerusalemu juu ni huru na yeye ndiye mama yetu (Wagalatia 4:26). Au kurejelea kanisa lenye ushindi linapoelezea kwamba umefika Mlima Sayuni, kwa mji wa Mungu aliye hai, Yerusalemu ya mbinguni, kwa kusanyiko la wazaliwa wa kwanza walioandikishwa mbinguni. Kwa hivyo inaonekana kwangu kwamba katika Agano la Kale lenyewe unaweza kupata ushahidi kwamba kuna sehemu ambapo "Sayuni" na "Yerusalemu" vinatumika kwa mfano, au kwa mfano, kwa watu wa kweli wa Mungu na Zaburi 87 ni kifungu muhimu kwa hilo.

Isaya 4:2-4 Baraka za Masihi Lakini ukichukua umuhimu huo hapa, katika mstari wa 2 wa Isaya 4, basi una marejeleo ya Masihi na baraka anazowaletea watu wake. Kwa wale waliobaki Sayuni, waliobaki Yerusalemu, walioitwa watakatifu, walioandikwa miongoni mwa wanaoishi Yerusalemu, watu wa kweli wa Mungu. Masihi atawaletea baraka hizi wale walio wake. Mstari wa tatu unaonyesha ni kwa nani baraka hizo zinawahusu. Unapoendelea mstari wa 4, una sharti la awali la ahadi katika mstari wa 3: "Bwana atawaosha wanawake wa Sayuni; atawasafisha madoa ya damu kutoka Yerusalemu kwa roho ya hukumu na roho ya moto." Atawaosha uchafu.

Nadhani hapa unahitaji kuhamisha kutoka kwa hisia ya kimwili hadi ya kimaadili;

uchafu na si uchafu wa nje, bali hali ya kimaadili na kiroho ya watu itatakaswa. Ataosha uchafu, atasafisha madoa ya damu. Kuna hatia ya damu ambayo itaoshwa. Na hiyo itaoshwaje? Kwa kazi ya utakaso ya Roho Mtakatifu. Ataosha uchafu, atasafisha madoa ya damu kwa roho ya hukumu na roho ya moto. Kwa hivyo inaonekana kwangu kwamba kifungu kinazungumzia wale waliohifadhiwa kama watu wa Mungu ambao wanakuja tofauti na kile kilichopita na wanawake hawa wa Yerusalemu waliopata uzuri wao katika mapambo ya vito vyao na mavazi mazuri na kadhalika. Kifungu hiki kinazungumzia wale waliohifadhiwa kama watu wa Mungu wanaopata mapambo yao katika Kristo. "Katika siku hiyo Tawi la Bwana litakuwa zuri na tukufu na matunda ya nchi yatakuwa fahari na utukufu wa walionusurika wa Israeli." Ni katika Kristo watapata uzuri wao na utukufu wao. Roho wa Mungu atawasafisha kutokana na hatia na uchafu.

Isaya 4:5-6 Ulinzi wa Mungu Kisha inaendelea kuzungumzia ulinzi na kifuniko ambacho Kristo atawapa watu wake katika mistari ya 5 na 6. "Ndipo Bwana ataumba juu ya Mlima Sayuni, juu ya hao wakusanyikao huko, wingu la moshi mchana na mwanga wa moto unaowaka usiku," ikichora taswira ya kutangatanga jangwani alipowatangulia watu wake. Kwa kutumia lugha ya aina hiyo na taswira ya aina hiyo unasema kwamba Mungu atawalinda watu wake. Kutakuwa na kimbilio na kivuli wakati wa joto la mchana, kimbilio na mahali pa kujificha kutokana na dhoruba na mvua.

Hili ni wazo linalofanana na Isaya 43, mistari michache ya kwanza, lakini kwa umbo tofauti. Isaya 43 ni kifungu kizuri. Isaya 43:2: "Upitapo katika maji mengi nitakuwa pamoja nawe; upitapo katika mito haitakugharikisha; upitapo katika moto hutateketea; miali ya moto haitakuunguza." Kwa maneno mengine, kuna kila kitu kinachotuzunguka ambacho kinaweza kuumiza, kinaweza kuharibu, na tutapitia baadhi ya hayo. Hatutaepushwa na maji, lakini maji hayatatugharikisha. Tunapaswa kutembea katika moto, lakini moto hautatuteketeza kwa sababu ya ulinzi wa Bwana kwa watu wake. Ukurasa wa 10 wa manukuu yako, chini ya ukurasa, umechukuliwa kutoka EJ Young, juzuu ya 1: "Badala ya utukufu na pambo la uongo, 2:5-4:1, "utukufu na pambo halisi na halisi, yaani Bwana mwenyewe, litaonekana," Isaya 4:2, hilo ni Tawi la Bwana.

Hili linathibitishwa na mlinganyo na Isaya 28:5.

Mwishowe, inapaswa kuzingatiwa wazi kwamba ni wakati tu kifungu cha maneno, "matunda ya nchi" kinapomrejelea Masihi ndipo kuna uhusiano wa kuridhisha na kinachofuata. Kwa mitazamo mingine, uhusiano huo umevunjika. Ikiwa Isaya anazungumzia tu uzalishaji wa nchi, wazo hilo huachwa mara moja ili lisiuingize tena. Kwa kweli, ni wazo la ghafla, na sababu ya utangulizi wake ni vigumu kugundua. Ikiwa, kwa upande mwingine, linazungumzia Masihi, basi ametoa taarifa ya jumla, ambayo maelezo yake anayaanzisha katika mistari ifuatayo. Kwa hivyo nina mwelekeo wa kurudi kwenye muundo huu wa 2:1-4 kama wa Milenia kama tulivyojadili katika saa ya mwisho. Nina mwelekeo wa kuona Isaya 4:2-6 kama maelezo ya mfano ya Mungu akiwalinda watu wake wa kweli katika wakati huu, au katika wakati wote, hata ndani ya nyakati za Agano la Kale. Lakini wale ambao ni watu wa kweli wa Mungu, Bwana atawapa ulinzi kupitia kazi ya Mwanawe.

Wimbo: "Mambo Matukufu Yako Yanasemwa" Wengi wenu mnafahamu wimbo "Mambo Matukufu Yako Yanasemwa." Mara nyingi tunaimba hivyo. Sikiliza maneno. Maneno haya ni: "Mambo ya utukufu yako yamesemwa, Ee mji wa Mungu wetu Sayuni; Yeye ambaye neno lake haliwezi kuvunjwa alikuumba uwe makao yake; juu ya Mwamba wa Zamani, ni nini kitakachotikisa utulivu wako wa kweli? Kwa kuta za wokovu zimezungukwa, unaweza kuwatabasamu adui zako wote." Mstari wa pili, uliochukuliwa moja kwa moja kutoka kwenye kifungu chetu, Isaya 4: "Kuzunguka kila makao, tazama wingu na moto vinaonekana, kama utukufu na kifuniko"—mistari ya 5 na 6— "ikionyesha kwamba Bwana yu karibu... Wakazi wa Sayuni waliooshwa katika damu ya Mkombozi! Yesu, ambaye roho zao zinamtegemea, anawafanya wafalme na makuhani wa Mungu." Ubeti wa mwisho. "Mwokozi, ikiwa wa mji wa Sayuni, mimi kwa neema ni mshiriki." Tazama jinsi mwandishi wa wimbo huu alivyotafsiri kifungu hicho. "Kama mimi ni mshiriki wa mji wa Sayuni, kwa neema yangu nikiwa mshiriki, ulimwengu na unidharau au unihurumie, nitajivunia Jina lako. Kufifia ni raha ya ulimwengu, fahari na maonyesho yake yote ya kujisifu; furaha dhabiti na hazina ya kudumu hakuna anayeijua

isipokuwa watoto wa Sayuni." Imeandikwa na John Newton, muziki na Haydn. Ni wimbo mzuri, na mara nyingi tunauimba. Unapouimba, je, umewahi kufikiria kuhusu maneno na uhusiano na kifungu hiki? Baadhi ya watu wanafikiri kifungu hiki ni cha Milenia. Ikiwa wanafikiri ni cha Milenia, basi ni bora wasiimbe wimbo huo wakati mwingine. Mwandishi wa wimbo ametafsiri hili kwa njia ya mfano, kama Sayuni kuwa watu wa kweli wa Mungu, na sisi ni viungo vya mwili huo, kwamba sisi ni waumini katika Kristo. Na kifungu hiki kinafaa katika kurejelea hilo.

Kuunganisha Isaya 4:1-6 na Ufu. 20 katika Kipindi cha Milenia (?) au Safari ya Hija

Sasa, sipendekezi tupate ufafanuzi wetu kutoka kwa mwandishi wa nyimbo, lakini inaonekana kwangu kwamba hali zilizoelezwa katika sura ya 2 na kwingineko zinaonyesha kwamba hatari imeondolewa, Shetani amefungwa, hakuna cha kuogopesha, hakuna cha kutisha. Katika kifungu hiki kuna kitu cha kutisha. Kwa hivyo inaonekana kwangu unazungumzia wakati tofauti. Labda inategemea ni kwa umbali gani unasukuma baadhi ya mambo hayo. Inaonekana kwangu kwamba kwa kifungu cha Ufunuo 20 kuhusu Shetani kufungwa, kwamba wakati huo Shetani amefungwa, hakutakuwa na kile kinachoweza kumfanya mtu aogope. Mwisho wa kipindi hicho, atakapoachiliwa, kutakuwa na wale ambao watajiunga tena na vikosi vyake, na bila shaka, mwishoni mwa kipindi cha Milenia, nadhani kwamba tena kutakuwa na upinzani unaotokea. Kwa hivyo unafanya tofauti hiyo kwa ukamilifu kiasi gani? Ukiangalia kifungu cha Mika ambapo kinasema, "Kila mtu atakaa chini ya mzabibu wake na chini ya mtini wake; hakutakuwa na kitu cha kutisha," hiyo inasikika tofauti kabisa na Isaya 4:6 inaposema, "Itakuwa na mahali pa kujificha kutokana na joto la mchana, kimbilio na mahali pa kujificha kutokana na dhoruba na mvua." Inaonekana kwangu kwamba mazingira ni tofauti wakati hakuna kitu cha kutisha na wakati kuna dhoruba na mvua kama mfano unaotumika kuonyesha hatari. Lakini nitakubali kwamba labda kuna suala la kiwango hapa ni kwa kiasi gani utasukuma tofauti hiyo. Au unaweza kusema kwamba sio tofauti kubwa hivyo. Bila shaka, hata hivyo, kuna tofauti hapo.

Sasa ningekubaliana na hilo. Kwangu mimi, mfano hapa ni wa safari ya msafiri:

kuna mvua, kuna dhoruba, lakini watu wa kweli wa Mungu wanaweza kuwa na uhakika kwamba Mungu kwa neema yake atawaongoza kupitia Israeli na ukoo wake na kuwalinda kutokana na yule mwovu. Kwangu mimi huo ni ukweli; tunachopitia hapa kinaonyeshwa kwa njia ya mifano.

Mbinu za Ufafanuzi na Mbinu ya Vannoy ya Mustakabali Changamano katika Isaya

Acha nitoe maoni mengine machache mafupi kisha tutapumzika. Nadhani tunapaswa kuwa waangalifu na mambo mawili yaliyokithiri. Unapowaangalia wafasiri kwa ujumla utagundua kwamba baadhi hawataona picha yoyote ya Milenia katika Isaya. Ni ya milenia. Hakuna Milenia, kwa hivyo bila shaka, huwezi kupata Milenia yoyote katika Isaya. Hawaoni picha yoyote ya Milenia hata kidogo. Kwa upande mwingine, unaweza kupata wafasiri fulani wanaoona Milenia katika karibu kila kitu ambacho Isaya anasema. Inaonekana kwangu, ukichunguza kwa makini kitabu cha Isaya, utaona Isaya anaangalia wakati ujao na anashughulikia mada nyingi katika kufanya hivyo. Kuna mtazamo mpana wa wakati ujao unaofunguka katika kitabu. Mwanzoni, unaona ghadhabu ya Mungu juu ya Israeli katika kipindi cha Agano la Kale na uhamisho unaokuja. Mara nyingi anazungumzia mada hiyo. Israeli inaenda utumwani, mikononi mwa Wababeli. Anaangalia zaidi ya uhamisho na anaona kurudi chini ya Koreshi. Anaangalia zaidi ya hapo na anaona kuja kwa Kristo Masihi, Mtumishi Anayeteseka, ambaye atakuwa dhabihu kwa ajili ya dhambi. Na inaonekana kwangu zaidi ya hapo—na hii inakuwa wazi sana na tutaangalia baadhi ya vifungu hivi—anaona kuenea kwa injili kupitia Mataifa. Na nadhani unapokuja kwenye kifungu hiki anaona ulinzi wa Mungu juu ya watu wake wakati wa safari yao ya hija. Inarejelea watu wa kweli wa Mungu. Zaidi ya hapo anaona baraka za Enzi ya Milenia, na zaidi ya hapo anaona baraka ya hali ya milele katika mbingu mpya na dunia mpya. Kwa hivyo unaona, una aina mbalimbali za hali halisi za baadaye ambazo zimeelezwa katika kitabu cha Isaya. Awamu hizo zote za mpango wa ukombozi wa Mungu zimetajwa katika kitabu. Unapokuja kwenye kitabu, unachohitaji kufanya ni kujaribu kubaini ni awamu zipi kati ya hizo zinazoonekana katika kifungu chochote. Mtu hapaswi kujaribu kuondoa marejeleo yote ya Milenia, kwa upande

mmoja, au kujaribu kulazimisha vifungu vyote katika muktadha wa Milenia, kwa upande mwingine. Acha vifungu vijisemee vyenyewe, haswa kuhusu suala la Milenia au la Milenia.

Inaonekana kwangu kwamba tena kwamba—nilitaja hili mapema—kwamba mtazamo usio wa kiserikali, wa kabla ya milenia hukuruhusu kufikia kifungu kama hiki na kukiruhusu kukuongoza ambapo maelezo mahususi ya yaliyomo yanaonekana kukupeleka bila "mfumo" kuamua mapema. Hii haiwezi kuwa ikimaanisha, kama baadhi ya watabiri wa kabla ya milenia wangesema, kwa kanisa; lazima iwe Milenia. Na unapokuja kwa Isaya 2, baadhi yao kwa upande mwingine wangesema kwamba haiwezi kuwa Milenia lazima iwe ikimaanisha kanisa kwa sababu hakuna Milenia yoyote. Lazima uwe mwangalifu kutenganisha mambo kama hayo, na inaonekana kwangu Isaya anaona awamu hizi zote za baadaye za mpango wa ukombozi wa Mungu unaokuja na utekelezaji wake. Tunapaswa kuja kwa vifungu hivi na kujaribu kuruhusu tu maelezo mahususi ya kifungu chenyewe yatuongoze. Kwa hivyo awamu kadhaa za wakati ujao ni: kuenea kwa injili kwa Mataifa, ulinzi wa Mungu juu ya watu wake wakati wa safari yao ya hija, baraka za Enzi ya Milenia, hali ya milele, mbingu mpya na dunia mpya.

Sawa, hebu tupumzike kidogo na tutaendelea na sehemu yetu inayofuata na zaidi ya saa ijayo.

Imenukuliwa na Krysti Leach
 Hariri ya awali Carly Geiman
 Uhariri mbaya na Ted Hildebrandt
 Hariri ya mwisho na Dkt. Perry Phillips
 Imesimuliwa tena na Dkt. Perry Phillips